

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani

OBVESTILA

republiške matične službe

1982

št. 4

O B V E S T I L A

Ljubljana, 1982.

Štev. 4 (31)

VSEBINA:	str.
- Novi vrstilci UDK za sociologijo	3
- Male avtorske pravice in prireditve v splošnoizobraževalnih knjižnicah	8
- Zapis s posveta o uporabi baze podatkov specializiranega INDOK centra pri FSPN	10

NOVI VRSTILCI UDK ZA SOCIOLOGIJO

Za uporabnike centralne katalogizacije slovenskega tiska objavljamo nove vrstilce za skupino sociologijo, ki so bili objavljeni v Extensions and Corrections to the UDC, Ser.11, No.2, aprila 1982. Od te objave dalje bodo listki centralne katalogizacije že uporabljali vrstilce, ki so tukaj objavljeni. Prevod je pripravil Miloš Rybář.

Preneseni vrstilci UDK

301	→	316
301.15	→	316.62, 316.4
.16	→	316.47
.17	→	316.4
.18	→	316.35
.19	→	316.2

Novi vrstilci UDK

31	Demografija. Sociologija. Statistika
316	Sociologija → 159.9, 314
.012	Makrosociologija
.013	Mezosociologija
.014	Mikrosociologija
.1	Predmet in obseg sociologije
.2	Sociološka stališča in smeri
.22	Mehanična smer
.23	Sintetične in geografske smeri
.24	Biološka smer
.25	Sociologistične smeri
.26	Marksistično-leninistična sociologija (Marx, Engels, Lenin)
.27	Psihološka smer
.28	Komunikacijsko-teoretične smeri
.3	Družba. Družbena struktura

- 316.32 Globalne družbe. Družbe v celoti
- Opomba: Za klasificiranje določenih družb uporabljamo ta vrstilec s privesnima vrstilcema za kraj in čas, npr. 316.32(493) Belgijska družba
- Da bi označili določeno družbo kot primer določenega tipa družbe, uporabljamo vrstilec za tisti tip in privesna vrstilca za kraj in čas, npr. 316.323.72(439) Madžarska kot socialistična družba
- .322 Splošne tipologije globalnih družb
 - .323 Socialno-ekonomski tipi globalnih družb
 - .323.2 Sorodstvene družbe
 - .3 Antične družbe. Sužnjelastniške družbe
 - .5 Fevdalne družbe
 - .6 Kapitalistične družbe
 - .7 Socialistične in komunistične družbe
 - .72 Socialistične družbe
 - .73 Komunistične družbe. Brezrazredne družbe
 - .8 Kolonialistične in neokolonialistične družbe
 - .324 Globalne družbe po stopnjah gospodarskega razvoja
 - .2 Predagrarne družbe
 - .3 Nomadske družbe. Pastirske družbe
 - .4 Ribiške družbe. Pomorske družbe
 - .5/.7 Agrarno-industrijske družbe
 - .325 Družbe po določenih kriterijih, npr. teokratije
 - .33 Osnovni elementi in podsistemi celotnih družb kot socialnih kategorij
 - .332 Baza in nadgradnja
 - .334 Podsistemi in institucije
 - .2 Ekonomski podsistemi in institucije. Ekonomska struktura. Gospodarska sociologija. Industrijska sociologija. Delovna sociologija

- 316.334.3 Politični podsistemi in institucije. Sociologija politike
 - .5 Sociologija ekoloških podsistemov in institucij
 - .34 Družbena slojevitost. Družbena razsloje=nost. Družbena diferenciacija
 - .342 Tipi družbene slojevitosti
 - .2 Družbeni razredi
 - .3 Kaste
 - .4 Stanovi
 - .5 Sloji
 - .343 Družbena slojevitost in razredna struktura različnih socialno-ekonomskih družb
 - za označevanje razredne strukture določenega družbenega tipa uporabljamo kombinacijo z dvopičjem, npr.: 316.343:316.323.72 Razredna struktura socialistične družbe
 - Za označevanje družbenega razreda v določenem tipu družbe, ki na tem mestu ni omenjen, uporabljamo prav tako kombinacije z dvopičjem, npr.: 316.343.64:316.323.5 Kmetje v fevdalni družbi
 - .3 Družbena slojevitost v fevdalizmu
 - .32 Plemstvo
 - .33 Duhovščina
 - .34 Tretji stan (meščanstvo)
 - .35 Četrty stan (tlačani)
 - .4 Družbena slojevitost v kolonializmu
 - .42 Kolonisti
 - .43 Avtohtono prebivalstvo. Domorodci
 - .6 Družbena slojevitost in družbeni razredi v industrijski družbi
 - .62 Buržoazija. Meščanstvo
 - .63 Delavci. Proletarci
 - .64 Kmetje
 - .65 Družbene medplasti

316.343.652	Inteligenca
.653	Vodilni uslužbenci. Svobodni poklici
.654	Srednji stan
.655	Uslužbenci (beli ovratniki)
.656	Uradniki
.344	Družbena slojevitost po posebnih kriterijih
.2	po ekonomskih faktorjih
.22	po lastnini na produkcijskih sredstvih
.23	po ekonomskem položaju, dohodkih in posesti
.232	po ekonomskem položaju
.233	po dohodkih in posesti. Bogati. Revni
.24	po dejavnosti
.25	po gospodarskih sektorjih
.3	po izobrazbi in znanju
.32	Intelektualci. Izobraženci. Neizobraženci
.34	po izobrazbi
.4	po ugledu in moči
.42	Elita
.43	Vladajoči razred
.5	po pravnem položaju, npr. sužnji, privilegiranci
.7	Obrobne skupine. Odtujeni in izključeni sloji
.346	Demografska slojevitost
.2	po spolu
.3	po starosti. Starostne skupine. Generacije
.347	Družbena slojevitost po specifičnih narodnostnih, rasnih, etničnih in verskih izvorih
.2	Večine. Manjšine

- 316.35 Družbene skupine
- .351 Družbene skupine po svoji privlačnosti (povezanosti)
- .352 Skupine po številu članstva, npr. majhne skupine
- .353 Skupine po čustvu ali interesu
- .354 Namenske skupine
- .356 Kategorije, neprostovoljne in vnaprej določene skupine, npr. družina, rasa, narodnost
- .37 Osebnosti. Individui. Osebni znaki
- .4 Družbeni procesi
- .42 Družbene spremembe. Družbeni razvoj
- .43 Družbeno planiranje in razvoj
- .44 Procesi družbene diferenciacije. Procesi družbenega rzslojevanja. Mobilnost
- .45 Skupinski procesi. Skupinska dinamika
- .46 Vođenje in avtoriteta
- .47 Družbeni odnosi. Medosebni odnosi
- .48 Družbeni konflikt
- .6 Družbeno vedenje. Psihološka sociologija
- .62 Družbeno vedenje (aktivno, pasivno, konformno, odklonsko, motivacija družbenega vedenja. Potrebe. Težnje.)
- .64 Usmerjenost, naravnost (prijateljstvo, ljubezen, sovraštvo, toleranca, konformizem, dogmatizem, fanatizem)
- .65 Mnenje
- .653 Javno mnenje
- .66 Družbena vloga in družbeni položaj
- .7 Kulturni kontekst družbenega življenja
- .72 Različne oblike kultur (civilizacija, način življenja)
- .73 Kulturna dinamika (akulturacija, razširjenost kultur)
- .75 Normativni in vrednostni aspekti kulture. Ideologija (vrednote, norme in zakoni, tabu)
- .77 Sociologija komunikacij, npr. vpliv medijev

Male avtorske pravice in prireditve v
splošnoizobraževalnih knjižnicah

(Sepe Miša)

Na posvetovanju slovenskih knjižničarjev v Tolminu, so nas kolegi iz Škofje Loke opozorili na opomin, ki ga je knjižnica Ivana Tavčarja dobila od ZAMP - Zavoda za varstvo avtorskih glasbenih pravic, poslovalnica za Slovenijo, Ljubljana, Titova 25a.

S tovarišico Ančko Korže-Strajnar sva obiskali zavod in se z delavci zavoda pogovorili o kulturnih prireditvah v splošnoizobraževalnih knjižnicah, razložili sva namen in značaj teh prireditev, kot tudi to, da knjižnice z njimi nikakor nimajo dobičkarskih namenov, pač pa z njimi vzpodbujajo med občani željo po branju in skrbe za poživitev kulturnega življenja v občinah. Delavci zavoda so nam zatrjili, da ZAMP nikakor nima namena zavirati te dejavnosti, opozorili pa so nas na Zakon o avtorski pravici (Uradni list SFRJ 1978 št.19) in določilih, ki jih ta zakon predpisuje.

Da ne bi v prihodnje prihajalo do nesporazumov, vas obveščamo o naslednjem:

1. Zakon o avtorski pravici govori tudi o tako imenovanih "malih avtorskih pravicah", ki obsegajo javno predvajanje že objavljenih avtorskih del ali njihovih delov. Te avtorske pravice zastopa pri nas ZAMP.
2. Prispevki, ki jih za avtorje izvajanih del od prirediteljev izterjuje ZAMP, so različni glede na značaj in namen posameznih prireditev. Za kulturne prireditve, kot jih prirejajo splošnoizobraževalne knjižnice, velja najnižja tarifa, ki znaša 20 din od prireditve.
3. 49.člen Zakona o avtorski pravici določa primere, ko je prireditelj oproščen plačevanja malih avtorskih pravic. Ta člen navajamo, da bo lahko vsaka knjižnica sama presodila, katere svoje prireditve lahko uvrsti v to skupino.

49.člen "V socialistični federativni republiki Jugoslaviji je dovoljeno brez avtorjevega dovoljenja in brez plačila honorarja:

- 1) uprizoriti in izvajati književno ali umetniško delo za pouk in v obliki pouka, kadar za to uprizoritev oziroma izvedbo ni vstopnic ali kakšnega drugačnega plačevanja, kot tudi ob brezplačnih šolskih slovesnostih;
- 2) priobčiti poročila o objavljenih književnih, umetniških in znanstvenih delih, v katerih je njihova vsebina na izviren in skrajšan način povzeta;
- 3) razstavlјati dela na javnih razstavah, izvzemši tista dela, ki jih avtor prepove razstavlјati, če se tej slednji pravici ni v pogodbi odpovedal;
- 4) reproducirati že objavljeno delo za osebno izpolnitev, če reprodukcija ni namenjena in ni dostopna javnosti;
- 5) reproducirati slikarska dela v kiparski obliki in narobe ter reproducirati dela arhitekture v slikarski ali kiparski obliki;
- 6) dobesedno navajati odlomke iz objavljenega književnega, umetniškega ali znanstvenega dela, če skupna navedba vseh odlomkov ne presega četrtnine dela, v katerem so odlomki navedeni.

V primerih iz prvega odstavka tega člena obdrži avtor vse druge pravice, ki jih ima po tem zakonu."

4. Domenili smo se, da za prireditve v knjižnicah ni potrebna vnaprejšnja prijava na uradnih formularjih, pač pa zadošča, če knjižnice ZAMP-u enkrat ali dvakrat letno pošljejo sporede prireditev z natančno navedbo avtorjev in njihovih del, ki so bila na prireditvah predvajana.

Menimo, da v takih mejah izpolnjevanje dolžnosti do malih avtorskih pravic knjižnicam ne bo v veliko breme, zato bi bilo prav, če bi ta priporočila upoštevale.

Z A P I S

s posveta o uporabi baze podatkov specializiranega INDOK centra na FSPN

Ker so udeleženci posveta v sklepih priporočili matični službi, naj o posvetu obvesti vse knjižnice, pa tudi zato, ker menimo, da so vprašanja, o katerih so razpravljali zanimiva za večino knjižnic, objavljamo celoten zapis posveta.

Po sklepu s posveta o nekaterih nalogah SIK II.skupine, ki je bil v NUK-u 25.6.t.l. so se zadolženi sestali 21.9.1982 v Knjižnici Edvarda Kardelja v Celju.

Posveta so se udeležili Primož Južnič (specializirani INDOK center na FSPN); Franc Drolc (Osrednja knjižnica Kranj); Ivanka Bauman, Stana Vertačnik, Dane Debič (vsi iz Knjižnice Edvarda Kardelja, Celje) in Zoltan Jan (Goriška knjižnica F.Bevka, Nova Gorica).

Posvet je pričel Zoltan Jan. Prisotne je seznanil z dose= danjim delom. Primož Južnič je že 6.7.t.l. poslal vsem trem knjižnicam seznam deskriptorjev ter revij, ki jih obdelujejo. Zaradi počitnic so se šele 10.9.1982 vse tri knjižnice dogovorile:

- da povprašajo potencialne uporabnike o potrebah tovrstnih informacij;
- da se o rezultatih in stališčih pogovorijo na današnjem posvetu.

Primož Južnič je knjižnicam poslal tudi vzorec računalniškega izpisa.

Zatem so prisotni izmenjali svoja stališča.

Dane Debič: Posebnega posveta z uporabniki v Celju niso pripravili, ker so značilne kategorije potencialnih uporabnikov neorganizirane. Predvidevajo pa, da bodo te informacije pomembne za delo marksističnega oddelka, za več kot 1200 študentov-uporabnikov knjižnice ter za druge uporabnike. Uporabnike bodo na primeren način seznanili z novimi možnostmi ter takoj sklenili ustrezen akt z INDOK centrom. Želeli so tudi izpis za nekatere deskriptorje. Odločno se zavzema, naj sodelovanje knjižnic z INDOK centrom čimprej steče. Predlagal je tudi naj dobe študentje informacije po nižji ceni.

Franc Drolc: Preverjanje potreb je dalo negativne rezultate, še posebej zato, ker je Visoka šola za organizacijo dela v Kranju že povezana s centrom na ekonomski fakulteti. Precejšen problem predstavlja tudi današnje stanje šolstva, ker se zaradi neutečenosti usmerjenega izobraževanja zmanjšuje število dijakov. Dokumentacija Osrednje knjižnice v Kranju se deloma prekriva z deskriptorji FSPN. Ob sodelovanju z INDOK centrom bi bilo potrebno revidirati tudi naročniško politiko periodike. Osrednja pomanjkljivost pa je, da ni INDOK centra, ki bi pokrival celotne humanistične vede. SIK ne potrebuje le informacij s področja sociologije in novinarstva, ampak tudi z vseh drugih humanističnih področij. Potrebno bi bilo razmisliti tudi o možnostih sovlaganja SIK v banko podatkov, tako da bi si knjižnice razdelile področja, ki bi jih obdelovale.

Zoltan Jan: Goriška knjižnica Franceta Bevka je povabila potencialne uporabnike teh informacij v knjižnico na razgovor. Vabljeni so bili člani društva sociologov, društva ekonomistov, zgodovinarjev, učitelji STM, predavatelji političnih šol, nekatere OZD iz gospodarstva. Odziv je bil razmeroma slab, čeprav je bil v vabilu obširneje razložen namen srečanja. Postavlja se tudi vprašanje, ali je smiselno, da postaja SIK posrednik med uporabniki in centrom.

Primož Južnič: Pojasnil je vsa ključna vprašanja in poudaril, da bi si center želel aktivnega sodelovanja SIK tudi pri bogatenju banke podatkov. Priprave za aktivno sodelovanje z INDOK centrom FSPN so že stekle z marksističnim centrom pri CK ZKS, Pedagoškem inštitutom v Ljubljani in s Pedagoško akademijo v Mariboru. Seveda sam center ne more pokrivati celotnega področja vseh humanističnih ved. Trenutno je v bazi 20.000 podatkov, vsi primarni dokumenti so tudi v knjižnici FSPN, čeprav niso vedno na razpolago za medbibliotečno izposajo. Pri ceni storitve centra je bistven "connecting time", ki je najdražji, zato bi bila izdelava SDI profila za SIK v bistvu poceni, saj bi računalnik potreboval za vse SIK le enkratni čas. Najpomembnejša naloga je torej izdelava SDI profila za SIK. Selektivne, retrospektivne poizvedbe je možno iskati glede na naslov revije, po avtorjih, po jeziku primarnega dokumenta, po letu izida in s kombinacijo deskriptorjev. Cena normalne retrospektivne poizvedbe (obseg cca 2 tipkani strani računalniškega izpisa) je okrog 100,00 din. Računalnik sam avtomatično napiše na izhodni dokument čas, ki ga je porabil, kar je osnova cene.

V razpravi so sodelujoči pojasnjevali vrsto vprašanj: možnosti priključitve SIK na INDOK center preko terminolov in povezave s teleprinterji, o načinu obveščanja uporabnikov, o cenah storitev; o konkretnih poizvedbah; o načinu uporabe in kombiniranja deskriptorjev; o obdelavi polpubliciranega gradiva; o možnostih, da INDOK center informira SIK o novih publikacijah s področja družboslovja; o INDOK centru pri ekonomski fakulteti in delitvi dela med obema centroma; o slabostih, ki jih ima izpis splošnih deskriptorjev, ki imajo preveliko frekvenco in o drugem.

Po plodni izmenjavi mnenj so se oblikovali naslednji sklepi:

1. SIK se ponuja zanimiva, sodobna in bogata informacijska služba, ki naj jo začne vsaka knjižnica čimprej uporabljati. Retrospektivne poizvedbe je možno naročiti že takoj s preprosto naročilnico.
2. Strokovni sodelavci SIK imajo premalo specialnega znanja, da bi lahko zadovoljivo formulirali vprašanja za poizvedbe in da bi uspešno izkoriščali bazo podatkov.
3. Znanje s tega področja naj bi posredovali tudi na letnem knjižničarskem tečaju. INDOK center pri FSPN je pripravljen sodelovati.
4. Za delavce SIK naj se organizira poseben seminar, na katerem bi udeleženci pridobili osnove informatike ter znanje - potrebno za izkoriščanje baze podatkov. Seminar bi lahko organizirala tudi področna društva DBS. O konkretnih oblikah naj bi se dogovorili z DBS ali z republiško matično službo. INDOK center pri FSPN je pripravljen sodelovati.
5. Vsaka knjižnica, ki to želi, lahko poleg ostalih storitev takoj in neposredno pri centru naroči sezname deskriptorjev ter bilten novosti knjižnice FSPN.
6. SDI profil za SIK naj izdela posebna delovna skupina na podlagi izkušenj vseh knjižnic.
RMS ali center za razvoj bibliotekarstva pri NUK naj poskrbi za konstituiranje in za delo takšne komisije.
7. Republiška matična služba naj o današnjem srečanju in njegovih sklepih obvesti vse knjižnice (lahko tudi preko Obvestil RMS).

Po posvetu so si udeleženci pobliže ogledali Knjižnico Edvarda Kardelja v Celju ter se še posebej seznanili z različnimi oblikami dokumentacije, ki jo tu razvijajo.

Zapis pripravil:

Zoltan Jan

O B V E S T I L O

V želji, da bi bila za uporabnike kar najbolj dostopna, je Narodna in univerzitetna knjižnica uvedla popoldansko dežurstvo ob sredah.

Vsi oddelki, ki so dostopni uporabnikom so ob sredah odprti neprekinjeno od 8. do 18. ure.

V dežurstvo je vključena tudi matična organizacijska in inštruktorska služba. Vabimo vse knjižnične delavce, ki potrebujejo strokovni nasvet, naj nas obiščejo tudi v sredah popoldne. Če želite bolj specialnega nasveta, se prej po telefonu prepričajte, kateri od inštruktorjev je dežuren v sredo, ko nas nameravate obiskati. Za pogovore se lahko dogovorimo tudi vnaprej.

Miša Sepe

PRI NARODNI IN UNIVERZITETNI KNJIŽNICI LAHKO NAROČITE:

- BAJEC, J.: Slovenski časniki in časopisi 1937-1945.
Ljubljana 1973. (100 din)
- BULOVEC, Š.: Bibliografija slovenskih bibliografij
1961-1973. Ljubljana 1976. (100 din)
- GLASBENI rokopisi in tiski na Slovenskem do leta 1.800.
Katalog. V Ljubljani 1967. (15 din)
- ISBD(M). Mednarodni standardni bibliografski opis
zaključenih publikacij. Predelana prva standardna
izdaja. Ljubljana 1981. (100 din)
- ISBD(S). Mednarodni standardni bibliografski opis
tekočih publikacij. Prva standardna izdaja. Ljubljana
1981. (100 din)
- JUGOSLOVANSKO posvetovanje o uporabi računalnika v
knjižnicah. Ljubljana, 9.-11.november 1981. Ljubljana
1982. (400 din)
- KATALOG rokopisov Narodne in univerzitetne knjižnice v
Ljubljani. 1., 2., 3., snopič (á 100 din); 4. snopič
(200 din); 5. in 6. snopič (150 din); Komplet (800 din)
- NOVOSTI UDK s področja družbenih ved. Ljubljana 1977.
(50 din)
- OBVESTILA republiške matične službe. 1980-82 (20 din)
- SLOVENSKA bibliografija za leto:
1949 (15 din), 1950 (15 din), 1954 (15 din), 1955 (13 din),
1956 (30 din), 1957 (45 din), 1958 (30 din), 1959 (25 din),
1960 (32 din), 1961 (32 din), 1962 (32 din), 1963 (32 din),
1964 (32 din), 1965 (36 din), 1966 (44 din), 1967 (44 din),
1968 (80 din), 1969 (180 din), 1970 (180 din), 1971
(200 din), 1972 (250 din), 1973 (800 din), 1974 (350 din),
1975 (1.250 din).
- STANDARDI za javne knjižnice. Ljubljana 1975. (20 din)
- VODIČ kroz narodne biblioteke Jugoslavije. Beograd 1979.
(200 din)
- VRANČIČ, R.: Uporaba knjižničnega gradiva in informacijska
služba v knjižnicah. (Zapiski predavanj.)
- ZAKLADI Narodne in univerzitetne knjižnice. Ljubljana 1982.
(400 din)
- ZBORNİK Narodne in univerzitetne knjižnice. I.Ljubljana
1974. (40 din, za člane DBS 30 din); II.Ljubljana 1978.
(100 din, za člane DBS 50 din)

Izdala, založila in razmnožila Narodna in univerzitetna
knjižnica, Ljubljana, Turjaška 1. Uredila Miša Sepe.
Odgovarja Tomo Martelanc. Naklada 500 izvodov.
Cena 20 din.

YU ISSN 0350-3577